

**Відокремлений структурний підрозділ «Вишнянський фаховий коледж
Львівського національного університету природокористування»**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Наказом в.о.директора

ВСП «ВФК ЛНУП»

«29» листопада 2022 р. №83

**Інструкція № 21
з охорони праці для машиніста (кочегара котельні)**

1. Загальні положення

1.1. Інструкції з охорони праці встановлюють вимоги до машиніста (кочегара котельні) з використанням водогрійного (парового) котла на твердому паливі (вугілля, дрова тощо) обов'язкові для дотримання при виконанні робіт, визначених його функціональними обов'язками.

1.2. Інструкція розроблена відповідно до:

Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9 (у редакції наказу Мінсоцполітики України від 30.03.2017 № 526);

Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

1.3. У разі пошкодження здоров'я машиніст (кочегар котельні) має право на відшкодування в установленому порядку заподіяної йому шкоди.

1.4. Машиніст (кочегар котельні) відноситься до категорії робітників.

До роботи машиністом (кочегаром котельні) може бути допущена особа, яка досягла 18-річного віку, має базову загальну середню освіту, професійну підготовку та посвідчення на право обслуговування котлів відповідного типу, пройшла стажування (залежно від кваліфікації та досвіду роботи), спеціальне навчання з безпечних методів і прийомів ведення робіт, навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму, а також пройшла вступний інструктаж з питань охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці й не має протипоказань до виконання обов'язків за станом здоров'я.

1.5. Машиніст (кочегар котельні) повинен:

- знати «Правила будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском»;
- володіти необхідним обсягом технічних знань щодо особливостей роботи котельного обладнання;
- застосовувати заходи перестороги під час роботи з електрообладнанням;
- знати види палива, правила його спалювання та норми витрат, а також розташування димоходів;
- вміти користуватись вогнегасниками та іншим протипожежним інвентарем;
- знати правила та норми охорони праці і протипожежного захисту.

1.6. Під час виконання роботи на машиніста (кочегара котельні) можуть впливати такі небезпечні і шкідливі виробничі фактори, як:

- підвищена температура поверхонь обладнання та повітря робочої зони;
- ураження електричним струмом;
- пошкодження систем, які перебувають під тиском;
- загазованість, отруєння чадним газом, алергічні реакції;
- опіки;
- інші негативні фактори.

1.7. З метою дотримання правил охорони праці машиніст (кочегар котельні) повинен:

- керуватися вимогами Правил внутрішнього трудового розпорядку, які діють в коледжі, вимогами інструкцій з охорони праці, вимогами інструкцій з пожежної безпеки та з електробезпеки;
- знати об'єм кваліфікаційних вимог відповідно до наданого розряду та забезпечити раціональну організацію праці на своєму робочому місці;
- виконувати тільки доручену роботу та не передавати управління обладнанням котельні іншим особам, не допускати сторонніх осіб на робоче місце;
- у разі виникнення аварійних ситуацій діяти згідно з відповідним планом реагування;
- ефективно використовувати засоби колективного і індивідуального захисту відповідно до характеру і умов праці;
- дотримуватись правил особистої гігієни;
- не приступати і не виконувати роботу у стані алкогольного, наркотичного або медикаментозного сп'яніння, у хворобливому або стомленому стані;
- користуватися спецодягом та засобами індивідуального захисту;
- знати місця розташування первинних засобів пожежогасіння.

1.8. Машиніст (кочегар котельні) забезпечується спеціальним робочим одягом та взуттям (куртка, штани, черевики), а також засобами індивідуального захисту (рукавиці комбіновані, окуляри захисні, респіратор) та іншими ЗІЗ за встановленими галузевими нормами.

1.9. Одяг, взуття та інші засоби індивідуального захисту повинні бути справними та відповідати зросту і розміру.

1.10. Робоче місце машиніста (кочегара котельні) повинно бути в порядку і чистоті, забезпечене захисними і запобіжними пристроями та повинно мати достатнє освітлення.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи машиніст (кочегар котельні) повинен:

- одягти спецодяг, взуття, застебнути манжети рукавів;
- оглянути і впорядкувати робоче місце, пересвідчитись, що проходи в котельні і виходи з приміщення вільні;
- перевірити справність засобів індивідуального захисту;
- довідатися про стан роботи обладнання, ознайомитися зі всіма записами в експлуатаційному журналі прийому-передачі зміни;
- визначити відповідність режиму роботи котлів заданим параметрам;
- провести зовнішній огляд трубопроводів води, перевірити щільність і легкість відкривання кранів, вентилів і засувок, перевірити рівень води в котлах;
- перевірити засоби протиаварійного захисту та сигналізації;
- переконатися у відсутності проривів і течі трубопроводів пари, гарячої та холодної води;
- визначити стан роботи системи вентиляції та димососів, в тому числі забезпечення постійного припливу повітря в котельню для підтримки нормального горіння і режиму вентиляції;
- перевірити справність основного та аварійного освітлення, наявність первинних засобів пожежогасіння.

2.2. Засвідчити факт приймання-передачі зміни шляхом внесення запису в експлуатаційний змінний журнал із зазначенням стану робочих котлів, запобіжних клапанів, засобів автоматики та зафіксувати показники водовказівних приладів, сигналізаторів граничних рівнів води, манометрів, запобіжних клапанів, живильних приладів та засобів автоматики.

2.3. Перед початком роботи пересвідчитись у наявності вільного доступу до запасних виходів на випадок надзвичайної ситуації.

2.4. Про всі виявлені несправності обладнання, інвентарю, електропроводки та інші неполадки машиніст (кочегар котельні) повинен повідомити безпосередньому керівнику, відповідальному за роботу котельні, та приступити до роботи після їх усунення.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Розпалювання, експлуатацію та зупинку котла (котлів) слід проводити відповідно до виробничо-технологічної інструкції.

3.2. Перед розпалюванням котла необхідно:

- перевірити справність топки та димоходів, запірно-регулювальних пристроїв;
- топку та димоходи старанно провентилювати, забезпечити добре освітлення і надійний захист від можливого проникнення в приміщення диму та пилу з інших працюючих котлів;
- перевірити ступінь заповнення котла водою та утримання відповідного рівня води, переконатися у відсутності заглушок на живильній, спускній та продувній лініях, а також у відсутності в топці та димоходах сторонніх предметів;
- впевнитися у справності контрольно-вимірювальних та інших приладів, димососів і вентиляторів, а також у наявності тяги.

3.3. Слід пам'ятати, що котел розпалюється при слабкому вогні, зменшеній тязі, закритому паровому вентилі й відкритому запобіжному клапані або вентилі (крані) для випуску повітря. При цьому забезпечується рівномірне прогрівання його частин і завчасне включення пристрою для підігрівання води у нижньому барабані котла.

3.4. Машиніст (кочегар котельні) повинен повільно включати котел у паропровід після старанного прогріву і продуву паропроводу, уважно слідкуючи за справністю трубопроводу, конденсаторів, опору і підвісок, а також за рівномірним розширенням паропроводу.

3.5. Забороняється:

- допускати у приміщення котельні сторонніх осіб;
- відволікатись від виконання своїх обов'язків;
- замикати входні двері приміщення котельні при працюючих котлах, спати в робочий час;
- захащувати приміщення, зберігати в них будь-які сторонні матеріали та речі, крім тих, що використовуються для обслуговування котлів;
- застосовувати під час розпалювання котла, що працює на твердому паливі, легкозаймисті матеріали (бензин, соляра тощо);
- зберігати та використовувати у приміщенні котельні легкозаймисті рідини, зріджений газ, вибухові та інші небезпечні речовини;
- сушити одяг, взуття, матеріали з дерева та інше на металевих конструкціях і обладнанні котлів та трубопроводів;
- відкривати люки, а також ремонтувати елементи котла за наявності тиску;
- проводити зварювання елементів котла під час роботи котла;
- самостійно ремонтувати електрообладнання;
- здійснювати запуск котлів з несправною арматурою, автоматикою та засобами протиаварійного захисту і сигналізації;
- закривати решітки вентиляційних каналів;
- розпалювати паливо без здійснення попередньої вентиляції топки та димоходів;
- наближати впритул обличчя до запального отвору під час спостереження за горінням чи регулюванням подачі повітря;
- торкатись голими руками чи іншими відкритими ділянками тіла до поверхні котлів та обладнання, нагрітих понад 60° С;
- притулятись до механізмів та їх частин, що обертаються.

3.5. При роботі котла машиніст (кочегар котельні) повинен вжити термінових заходів щодо усунення несправностей, які загрожують безпечній і безаварійній роботі устаткування.

3.6. При відключенні ділянок трубопроводів і димоходів на вентиляторах, засувках і заслінках, а також на пускових пристроях димососів, вентиляторів та живильників палива слід вивішувати плакати «Не включати, працюють люди».

3.7. Перевірка справності сигналізації та автоматичного захисту повинна проводитись відповідно до графіка, розробленого та затвердженого у встановленому порядку.

3.8. Про виявлені в процесі роботи несправності устаткування машиніст (кочегар котельні) робить запис у змінний журнал.

3.9. Робота котельні негайно припиняється у випадках:

- неспрацювання автоматики безпеки;
- розриву запірної арматури, пошкодженні інших конструкцій котла;
- вибуху у топці котла та виникненні пожежі;
- припинення подачі електричного струму до котельні;
- різкого підвищення або зниження тиску в системі опалення чи падіння рівня води у котлі тощо.

3.10. У разі виявлення ознак загазованості потрібно негайно провентилувати приміщення.

3.11. Про всі порушення технологічного процесу, несправності обладнання, устаткування та інші небезпечні фактори, що загрожують здоров'ю і життю працівників, необхідно повідомити безпосереднього керівника, відповідального за роботу котельні, та зробити запис в експлуатаційному змінному журналі.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Після закінчення роботи необхідно привести в порядок робоче місце та скласти інструмент, пристосування і матеріали у відведені для зберігання місця.

4.2. Передати змінному машиністу (кочегару котельні) обладнання і матеріали, зробити відповідні записи в журналі та повідомити безпосереднього керівника про закінчення роботи і виявлені несправності обладнання й механізмів.

4.3. Зняти спецодяг і спецвзуття, очистити їх від пилу та бруду і розмістити у відведеному для зберігання місці.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Машиніст (кочегар котельні) зобов'язаний в аварійних випадках негайно зупинити роботу котла, зокрема, якщо:

- вийшло з ладу понад 50 відсотків запобіжних клапанів чи інших запобіжних приладів;
- піднявся тиск більше ніж на 10 відсотків, незважаючи на припинення подачі палива, зменшення тяги та посилене живлення котла водою;
- незважаючи на посилене живлення котла водою рівень води невинно зменшується; рівень води піднявся вище від верхнього показника, а продування котла не впливає на його зниження;
- зупинилася подача електроенергії при штучній тязі;
- пошкоджено основні елементи котла (барaban, колектори, камери, жарові труби, вогнетривкі коробки та ін.);
- виникла пожежа в котельній;
- в інших небезпечних випадках.

5.2. У разі порушення цілісності обладнання, що викликало загоряння, вибух тощо, слід негайно зупинити роботу котла, вивести інших працівників із небезпечної зони, доповісти про аварію керівництву, за необхідності викликати пожежний підрозділ за телефоном 101 та приступити до гасіння пожежі відповідно до інструкції з пожежної безпеки, використовуючи вогнегасники та інші засоби пожежогасіння.

5.3. Якщо стався нещасний випадок, а також при раптовому захворюванні необхідно:

- усунути дію на організм небезпечних та шкідливих факторів, які загрожують здоров'ю і життю потерпілого;
- згідно з інструкцією надати потерпілому невідкладну медичну допомогу, а в разі потреби викликати швидку медичну допомогу.

Інженерз охорони праці

Наталія ШПАК

Погоджено:

Юрисконсульт

Наталія ГАЛУШКА

З інструкцією ознайомлені

«__»_____20__р. машиніст (кочегар котельні) _____

«__»_____20__р. машиніст (кочегар котельні) _____

«__»_____20__р. машиніст (кочегар котельні) _____

«__»_____20__р. машиніст (кочегар котельні) _____